

Việt Nam: TBT Nguyễn Phú Trọng ưu tiên vấn đề gì khi gặp Tập Cận Bình ở Bắc Kinh?

Bùi Thư/BBC News Tiếng Việt

27/10/2022

Nguồn hình ảnh, Getty Images

Chụp lại hình ảnh,

Chủ tịch Trung Quốc Tập Cận Bình và Tổng Bí thư Đảng Cộng sản Việt Nam Nguyễn Phú Trọng nâng ly chúc mừng sau Lễ ký kết hàng chục thỏa thuận song phương sau cuộc hội đàm chính thức ở Hà Nội ngày 5/11/2015

Tổng bí thư Nguyễn Phú Trọng đến Bắc Kinh ngay sau Đại hội lần thứ 20 của Đảng Cộng sản Trung Quốc và khi ông Tập đảm nhiệm kỳ thứ ba lịch sử đã đặt ra nhiều câu hỏi về chương trình nghị sự.

Đây được cho là chuyến đi nước ngoài đầu tiên của ông Trọng, 78 tuổi, kể từ năm 2019, khi ông bị đột quỵ.

Với lịch trình thăm Bắc Kinh từ ngày 30/10-2/11 đã ấn định, Tổng bí thư Nguyễn Phú Trọng sẽ trở thành nhà lãnh đạo nước ngoài đầu tiên được ông Tập đón tiếp sau khi củng cố ngôi vị quyền lực sau Đại hội 20.

Trao đổi với BBC News Tiếng Việt, nhà báo David Hutt của The Diplomat cho rằng kinh tế là vấn đề chủ chốt trong chuyến công du của ông Trọng đến Bắc Kinh.

Còn Giáo sư Carl Thayer dự trù với BBC rằng, nội dung chủ chốt trong chương trình nghị sự là đường hướng tương lai của hai đảng và các cam đoan rằng đôi bên đều đoàn kết xã hội chủ nghĩa.

"Tập Cận Bình sẽ nêu vấn đề lo ngại về sự nhúng tay của Mỹ vào chuyện đối nội của Việt Nam nhằm làm thay đổi chế độ. Ông Tập cũng sẽ đảm bảo với ông Trọng rằng Trung Quốc sẽ không tìm cách phá hoại hệ thống chính trị của Việt Nam."

Theo hai nhà quan sát trên, vấn đề Biển Đông cũng sẽ được nói đến ở mức độ thứ yếu hơn.

Tiến sỹ Hà Hoàng Hợp trả lời trên trang Nikkei thì nhấn mạnh rằng, "yêu sách của Trung Quốc đối với [hầu hết] Biển Đông là rủi ro an ninh tồi tệ nhất đối với Việt Nam."

Ông Trọng là 'lựa chọn an toàn'

Theo cây bút bình luận chính trị David Hutt, đối với Trung Quốc, có vẻ mời ông Trọng với tư cách là nhà lãnh đạo nước ngoài đầu tiên đến Bắc Kinh sau Đại hội là một lựa chọn an toàn.

"Người đến thăm đầu tiên có thể là Thủ tướng Đức Olaf Scholz, nhưng tôi rõ là Đức lẫn Trung Quốc không muốn làm vậy. Hoặc cũng có thể là Vladimir Putin nhưng hãy hình

dung phản ứng của quốc tế sẽ ra sao. Vì vậy, ông Trọng là nhân vật không gây tranh cãi để Tập Cận Bình mời trước tiên.

"Còn với ông Trọng, ông ta không thể thực sự từ chối lời đề nghị đến thăm Bắc Kinh này và vì ông không còn là chủ tịch nước nên ông Trọng có thể khẳng định rằng đây không phải là cuộc gặp giữa hai nguyên thủ quốc gia mà chỉ là cuộc gặp giữa các tổng bí thư của hai đảng cộng sản mà thôi," nhà báo David Hutt bình luận.

Cũng theo David Hutt, Việt Nam sẽ cố gắng giảm tầm quan trọng của chuyến thăm cũng như nhấn mạnh điểm này với phía Mỹ nhằm xoa dịu những lo ngại của Washington rằng: chuyến thăm của ông Trọng thể hiện một hướng đi ngoại giao mới của Việt Nam.

Giáo sư Carl Thayer đưa ra phân tích, chuyến thăm của Tổng Bí thư Nguyễn Phú Trọng tới Trung Quốc theo lời mời của người đồng cấp Tập Cận Bình có ý nghĩa vô cùng quan trọng vì Việt Nam đang cố gắng duy trì quyền tự chủ chiến lược của mình trong bối cảnh căng thẳng gia tăng giữa các cường quốc.

"Nguồn tin của tôi nói rằng Việt Nam cũng đang cố gắng mời Tổng thống Joseph Biden sang thăm trong thời gian diễn ra Hội nghị cấp cao ASEAN lần thứ 40 và 41 và các hội nghị cấp cao liên quan từ ngày 10-13/11.

"Việt Nam là một "swing states" (quốc gia dao động) có tầm quan trọng ở Ấn Độ - Thái Bình Dương. Bài toán càng cam go hơn khi Nga xâm lược Ukraine. Khuôn khổ chiến lược về trật tự thế giới của Chính quyền Biden đang bị thách thức giữa chế độ chuyên quyền cạnh tranh với dân chủ, cùng với việc Trung Quốc khẳng định vai trò bá chủ của mình ở châu Á - Thái Bình Dương," theo ông Carl Thayer.

Giáo sư Carl Thayer cũng chỉ ra rằng, những nỗ lực của Việt Nam nhằm tạo ra sự cân bằng đa cực trên toàn cầu đang bị xói mòn bởi những áp lực của Mỹ và Châu Âu lên Nga, cũng như tình trạng gia tăng căng thẳng giữa Hoa Kỳ và Trung Quốc về vấn đề Đài Loan.

Nguồn hình ảnh, AFP

Chụp lại hình ảnh,

Ông Nguyễn Phú Trọng (phải) và ông Tập Cận Bình tại Hà Nội năm 2017

Các vấn đề nào là chủ chốt?

Trung Quốc là đối tác thương mại lớn nhất của Việt Nam và là nguồn nhập khẩu chính cho nền kinh tế đang phát triển nhanh của nước này, bao gồm cả nguyên liệu thô và máy móc cho lĩnh vực sản xuất quan trọng.

Theo số liệu chính thức của Việt Nam, thương mại song phương giữa Việt Nam và Trung Quốc tăng 10,2% trong chín tháng đầu năm nay so với năm trước đó lên 132,38 tỷ USD, gần 70% trong số đó nhập khẩu vào Việt Nam.

Reuters bình luận: "Dù hai nước có lịch sử nghi kỵ và tranh chấp lãnh thổ lâu đời, bao gồm cả các đảo và vùng biển trên Biển Đông, Đảng Cộng sản hai bên vẫn giữ thân tình."

Tháng 11/2017, ông Tập Cận Bình phát biểu ở Hà Nội rằng quan hệ hai nước rất tốt đẹp "chung lưng đấu cật".

Còn truyền thông nhà nước Trung Quốc nói các lãnh đạo Việt Nam và Trung Quốc đã nhất trí được về việc kiểm soát các vấn đề Biển Đông.

Giáo sư Carl Thayer cho rằng, chuyến thăm Bắc Kinh vào ngày 30/10 tới đây của ông Trọng, hai nhà lãnh đạo đảng Cộng sản sẽ chú trọng vào đường hướng tương lai của hai đảng và các cam đoan lẫn nhau rằng đôi bên đều đoàn kết xã hội chủ nghĩa.

"Tập Cận Bình sẽ nêu vấn đề lo ngại về sự nhúng tay của Mỹ vào các vấn đề đối nội của Việt Nam nhằm làm thay đổi chế độ. Ông Tập cũng sẽ đảm bảo với ông Trọng rằng Trung Quốc sẽ không tìm cách phá hoại hệ thống chính trị của Việt Nam. Vấn đề Biển Đông sẽ là vấn đề thứ yếu vì cả hai bên đã nhất trí không để tranh chấp này làm gián đoạn quan hệ song phương," theo Giáo sư Carl Thayer.

Ông Carl Thayer nói thêm, Trung Quốc và Việt Nam đã đồng ý các nguyên tắc cơ bản về giải quyết các tranh chấp trên biển. Hiện họ có ba nhóm làm việc để thảo luận các vấn đề liên quan đến hàng hải. Hai bên sẽ nhắc lại cam kết giải quyết tranh chấp một cách hoà bình này và giữ nguyên hiện trạng vốn có. Kể từ năm 2017-18, Việt Nam ngừng các hoạt động thăm dò dầu khí của các công ty nước ngoài và tình hình ở Biển Đông vẫn ổn định.

Chụp lại hình ảnh,

Nhà hoạt động Lê Việt Dũng cũng có mặt trong đoàn người biểu tình phản đối Chủ tịch Trung Quốc Tập Cận Bình hồi tháng 11 năm 2017

Nhà báo David Hutt dự đoán rằng, phần lớn chương trình nghị sự sẽ là về quan hệ giữa các bên với kinh tế sẽ là chủ chốt vì Trung Quốc là đối tác thương mại lớn nhất và là nhà cung cấp hàng nhập khẩu chính của Việt Nam, đồng thời là nhà đầu tư chính.

"Về các tranh chấp ở Biển Đông, Hà Nội cần tiếp tục cố gắng tìm kiếm một giải pháp hòa bình hoặc ngoại giao theo cách đó giờ. Việt Nam không thể tuyệt giao với Trung Quốc, cũng như không thể từ chối thẳng thừng lời mời tới Bắc Kinh,"

Ông Hutt phân tích thêm chiến thuật của Trung Quốc:

"Chính sách của Bắc Kinh là tăng cường sức ảnh hưởng ở vùng biển. Trung Quốc tuyên bố chủ quyền nhiều lãnh thổ hơn và củng cố vị trí của mình trên các vùng lãnh thổ đó bằng việc xây dựng các cơ sở quân sự rồi xem xét phần nào có thể chiếm được.

"Việc chiếm giữ từ từ, chậm mà chắc này có vẻ hiệu quả nên Trung Quốc sẽ không thay đổi chính sách. Như vậy, trọng tâm quân sự của Bắc Kinh hiện giờ là Đài Loan,"

Từ lẽ đó, theo ông Hutt, Trung Quốc sẽ không gây hấn với Việt Nam hay Philippines, một đồng minh hiệp ước của Hoa Kỳ vì nó chỉ khiến Bắc Kinh bị phân tán sự tập trung cho kế sách với Đài Loan.

Nhiều người cũng cho rằng, chính sách của Việt Nam với Trung Quốc là "hợp tác và đấu tranh", tức hợp tác về mặt kinh tế nhưng vẫn quyết liệt khi đụng đến chủ quyền lãnh thổ.

"Yêu sách của Trung Quốc đối với [hầu hết] Biển Đông là rủi ro an ninh tồi tệ nhất đối với Việt Nam. Trong cuộc gặp với ông Tập, ông Trọng có thể sẽ đề cập đến việc "cả hai bên phải tôn trọng luật pháp quốc tế và cùng nhau giúp giải quyết hòa bình tất cả các vấn đề Biển Đông hiện nay", trang Nikkei dẫn lời Tiến sĩ Hà Hoàng Hợp tại Viện ISEAS-Yusof Ishak của Singapore.

Cặp đôi lãnh đạo Đảng 'ngoại lệ'

Khi ông Tập Cận Bình tiếp tục nắm quyền vào nhiệm kỳ thứ ba, phá vỡ thông lệ của Đảng Cộng sản Trung Quốc, nhiều người đã chỉ ra sự tương đồng của ông và vị Tổng bí thư 78 tuổi của Việt Nam.

"Giống như Tập, ông Trọng cũng đã tiếp tục giữ chức vụ lãnh đạo đảng vượt khỏi thông lệ là một hoặc hai nhiệm kỳ, củng cố sức ảnh hưởng của mình trong một đảng được điều hành từ sự thống nhất giữa Bộ chính trị và Ban chấp hành trung ương đầy quyền lực," theo Reuters.

Bình luận về sự tương đồng này, Giáo sư Carl Thayer cho rằng có sự khác biệt:

"Tập Cận Bình đã thay đổi các quy tắc của Trung Quốc còn Nguyễn Phú Trọng thì được cho phép thành "trường hợp ngoại lệ" , trong khi quy tắc hai nhiệm kỳ vẫn được áp dụng theo Điều lệ Đảng năm 2011 (Điều 17),"

"Việt Nam và Trung Quốc là hệ thống độc đảng do các Đảng Cộng sản của từng nước lãnh đạo. Cả hai người đứng đầu đảng đều cam kết xây dựng đảng và chống tham nhũng đi đôi với hệ thống kinh tế xã hội chủ nghĩa. Đây là sợi dây đặc biệt gắn kết cả hai với nhau và làm họ hoài nghi về diễn biến hòa bình hoặc việc thay đổi chế độ do Mỹ thúc đẩy," ông Carl Thayer nói thêm

Nhà báo David Hutt cũng chỉ ra sự khác biệt giữa hai nhà lãnh đạo Đảng.

"Tập Cận Bình rõ ràng có ý đồ độc tài và Đảng Cộng sản Trung Quốc có lịch sử lâu đời hơn về việc quyền lực tập trung vào một cá nhân trong khi Đảng Cộng sản Việt Nam có lịch sử tập thể lãnh đạo. Sự trị vì của Hồ Chí Minh hay Lê Duẩn không thể so sánh với Mao Trạch Đông. Ông Trọng vẫn giữ chức Tổng bí thư vào năm ngoái vì rõ ràng không thể tìm được ai kế vị để tiếp tục các chính sách của ông ta cũng như cân bằng sự ủng hộ của nhiều phe phái trong Đảng."

Khi đề cập đến chiến dịch "đả hổ, diệt ruồi" của ông Tập và chiến dịch "đốt lò" của ông Trọng, cây bút David Hutt cũng chỉ ra nhiều điểm khác biệt.

"Ông Tập đang giải quyết vấn đề tham nhũng để loại bỏ các đối thủ chính trị và làm suy yếu khu vực tư nhân hùng mạnh của Trung Quốc. Ông ta giành được sự ủng hộ từ những tầng lớp nghèo hơn ở Trung Quốc vốn quá mệt mỏi với nạn tham nhũng,"

"Với ông Trọng thì hơi khác, đúng là ông ta cũng loại bỏ các đối thủ của mình (chẳng hạn như vây cánh của Thủ tướng Dũng trước đây) và giờ dường như đang nhắm tới khu vực tư nhân. Nhưng về bản chất, tôi cho là chiến dịch chống tham nhũng của Việt Nam là nhắm vào đạo đức, nhằm khôi phục tính chính danh về mặt luân thường đạo lý cho ĐCSVN," theo David Hutt.

Tuy nhiên, về mặt diễn ngôn, chiến dịch "đả hổ, diệt ruồi, săn cáo" của ông Tập cũng nhắm vào việc xây dựng hình ảnh bản thân là người khôi phục thẩm quyền đạo đức cho Đảng Cộng sản Trung Quốc.

Trong bài phát biểu tại Hội nghị toàn thể của Ban chấp hành Trung ương khóa 18, năm 2014, vấn đề chống tham nhũng được đề cập như sau:

"Chống tham nhũng và ngăn chặn sự suy thoái đạo đức trong đảng cầm quyền phục vụ lâu dài đất nước là một nhiệm vụ chính trị không thể thiếu, phải được thực hiện một cách hiệu quả."

Ông Hutt cũng phân tích thêm, ở Việt Nam, chủ nghĩa xã hội không còn tính thuyết phục đối với người dân và Đảng Cộng sản không còn định hình chủ nghĩa dân tộc, nên Đảng phải tạo ra một hình thức chính danh khác không chỉ nằm ở việc duy trì tăng trưởng kinh tế.

"Nếu Đảng có thể tuyên bố cái mà tôi gọi là "đội tiên phong về đạo đức" của đất nước thì đó có thể là một cách thức để bào biện cho sự cai trị của mình," nhà bình luận chính trị David Hutt đúc kết.

<https://www.bbc.com>